

I

Maandag 4 juli 1927
Ochtend

Cyriel De Cruyenaere liep fluitend, met zijn lederen tas in de hand, richting Justitiepaleis. Afgelopen vrijdag had Antoinette, zijn verloofde, haar zo verdiende diploma van Doctor in de genees-, heel- en verloskunde behaald aan de Universiteit van Brussel. Zij was de enige vrouw die aan deze studies was begonnen, en ondanks de flinke weerstand die ze had ondervonden, had ze doorgezet, met grote onderscheiding als resultaat.

Cyriel was trots op zijn Antoinette. Hun leven zou nu gaan veranderen. Ze wou zich nog specialiseren in de vrouwen-geneeskunde. Dat zou nog drie jaar duren, maar ondertussen kon ze wel al werken in het ziekenhuis en geld verdienen. Dat betekende dat er een huwelijk in het verschiet lag en vervolgens de aankoop van een eigen huis. Tot Cyriels grote verbazing wou Antoinette geen bestaande woning kopen, maar wilde ze een nieuwe bouwen waarin ook plaats zou zijn om haar kabinet te installeren. De Cruyenaere had hier geen bezwaren tegen geopperd, maar hij had wel een eis: hij wou een grote moderne badkamer. Hij was het beu om zich op de slaapkamer te moeten wassen in een klein teiltje. Antoinette had daar niets tegen ingebracht.

Zijn schoonvader, Lode Pynaert, tevens zijn baas, had wel de vinger op de wonde gelegd. De prijs zou hoger liggen dan verwacht. Hij had bij een bevriende architect een ruwe schat-

ting gevraagd en de bouw alleen al zou op tweehonderdduizend frank komen. Daar kwam nog de aankoop van de bouwgrond bovenop die, afhankelijk van de ligging, tussen de tienduizend en vijftwintigduizend frank zou bedragen. In totaal tweehonderdvijftwintigduizend frank, had Cyriel geschat. 'Ja, maar dan heb je nog de inrichting niet meegerekend: meubelen, gordijnen vloerbekleding...' had Emilie Pynaert hieraan toegevoegd. 'Tel er dus nog maar vijftwintigduizend frank bij.'

Gelukkig had De Cruyenaere, al de jaren dat hij bij de Pynaerts woonde, goed kunnen sparen. Ze hadden hem geen kost en inwoon gevraagd op voorwaarde dat hij het overeenkomstige bedrag maandelijks zou sparen. Op zijn spaarboekje stond nu de mooie som van zevenendertigduizend achthonderdvierenveertig frank. Nog lang niet het bedrag dat hij nodig had om hun woning te bouwen, maar het was een begin. De rest zou hij moeten lenen. Vrijdagochtend, toen ze wisten dat Antoinette gediplomeerd zou worden, had hij de directeur van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, de Pierrefonds, getelefoneerd. Hij kende de man sinds hij erin geslaagd was de kraak op zijn bank op te lossen en het gros van de buit terug te bezorgen. Hij zou met hem gaan praten.

Cyriel vertraagde zijn pas, want hij realiseerde zich dat hij begon te zweten. De zon scheen en verspreidde op dit vroege uur al een warmte die naar een hitte neigde. Hij liep de Regentschapsstraat door in de richting van het Warandepark, nam vandaar de Wetstraat in de richting van de Koloniënstraat en daalde af naar de Wolvegracht. De Cruyenaere betrad de grote hal van de bank en wachtte even om in de koelte te bekomen. Hij nam een zakdoek en wiste het zweet van zijn voorhoofd en gezicht. Toen hij zich weer fris voelde, liep Cyriel de hal door en de trap op die naar de verdieping leidde waar de directie

kantoor hield. Hij stapte de gang door, stopte voor de deur van het kantoor van de Pierrefonds en klopte aan.

‘Entrez.’

De Cruyenaere opende de deur en stapte de ruime werk-kamer binnen. De Pierrefonds stond recht en kwam vanachter zijn bureau vandaan. Hij begroette Cyriel zeer amicaal en nodigde hem uit om plaats te nemen.

‘Zo, vertel eens, wat kan ik voor u doen?’

De Cruyenaere vertelde over zijn plannen en zei dat hij aan deze bank dacht om een lening aan te vragen.

‘Cher ami, u had niet beter kunnen vinden. We gaan u zo’n goede voorwaarden voorstellen dat u niet kan weigeren. Maar laat mij even de directeur van de kredieten oproepen.’

Even later stapte een gedistingeerde man het kantoor binnen.

‘Joseph, dit is meneer De Cruyenaere, een gewaardeerd persoon binnen deze bank. Hij wil graag een huis bouwen en heeft aan ons gedacht voor de lening. Ik reken op u om hem onze beste voorwaarden voor te leggen, en met beste bedoel ik wel degelijk het beste van het beste.’

‘Zeker, meneer de Pierrefonds.’

‘Voilà, dat is geregeld. Mijnheer De Cruyenaere volgt u meneer Dallemand maar. Hij zal goed voor u zorgen.’

‘Dank u wel, meneer de Pierrefonds.’

Cyriel nam afscheid en volgde Dallemand naar diens kantoor. Daar legde hij zijn project voor.

‘Dat is heel ambitieus,’ zei Dallemand. ‘Hoeveel eigen inbreng heeft u?’

‘Vijfendertigduizend frank.’

‘U wil tweehonderdvijftigduizend frank lenen. Dat betekent dat u slechts tien procent eigen inbreng hebt.’

Cyriel knikte en Dallemand fronste de wenkbrauwen.

‘Dat is eigenlijk te weinig. Mag ik vragen wat uw inkomsten zijn?’

‘Ik verdien duizend frank per maand. Ik ben officier bij de politie van het parket. Mijn vrouw is net afgestudeerd als arts en zal als beginner ongeveer hetzelfde verdienen als ik. Met grotere inkomsten eenmaal ze geïnstalleerd is.’

‘Dat verandert de zaak. Als ambtenaar bent u zeker van uw baan en als arts zijn de inkomsten van uw vrouw gegarandeerd.’

‘Ik zal niet snel ontslagen worden,’ antwoordde De Cruyenaere.

‘Dat is een bijkomende zekerheid voor onze bank. Momenteel staat de jaarlijkse rente op zeven procent, maar voor onze goede klanten kunnen we zakken naar vijf procent.’

Dallemand maakte een snelle berekening.

‘Als u de lening op vijftientwintig jaar neemt, betaalt u maandelijks achthonderdvijfzeventig frank af. Met uw inkomsten denk ik dat dat haalbaar is.’

De Cruyenaere schrok van het hoge bedrag. Zo goed als zijn volledige wedde ging eraan op.

‘Dat is wel heel veel geld, meneer Dallemand,’ zei Cyriel.

‘Tja, het is dan ook een heel hoog bedrag dat u ontleent. Maar wacht eens even.’

Hij nam de telefoon en vroeg om doorverbonden te worden met de Pierrefonds. Hij sprak even met de directeur-generaal en haakte in.

‘We zullen u onze beste voorwaarden geven. We halen de rente naar beneden naar tweeënhalf procent. U betaalt dan heel weinig rente, zodat het maandelijkse bedrag op achthonderdvierenvijftig frank komt. Daarmee betaalt u een groot deel van het kapitaal af.

Cyriel bedacht dat hij met dit voorstel maandelijks eenen-

twintig frank zou besparen. Het was dat, maar het bleef toch duur.

‘Nog een vraagje: kan er iemand borg staan voor u?’

‘Wat bedoelt u? vroeg De Cruyenaere

‘Is er iemand die voor u kan betalen mocht u insolvelabel worden?’

‘Oh, ik veronderstel dat mijn schoonouders dat wel zullen doen.’

‘Bezitten ze eigendom?’

‘Ja, ze hebben een herenhuis op de Louizalaan.’

‘Ja, dat is voldoende.’

‘Dank u, meneer,’ zei Cyriel. ‘Ik ga het met mijn vrouw bespreken en zodra we eraan beginnen, laat ik u iets weten.’

‘Met genoegen.’

De Cruyenaere nam afscheid en stapte de bank buiten. Hij schrok van de warmte, maar stapte de Wolvengracht terug op in de richting van de Sint-Michiels en Sint-Goedelekerk, zo naar de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Zavelenkerk en van daar naar de Regentschapsstraat, die hij inwandelde naar het Justitiepaleis. De duizelingwekkende cijfers waarmee Cyriel om de oren werd geslagen, spookten door zijn hoofd. Hij zou tweeënvijftig jaar zijn als hun huis was afbetaald. Misschien moesten ze bescheidener beginnen en toch een huis kopen, om daarna, als het financieel beter ging, aan bouwen denken? Cyriel wist het even niet meer. Hij zou er vanavond met Antoinette over praten.

De Cruyenaere schrok van een auto die aan hoge snelheid de Regentschapsstraat in reed. Hij schudde het hoofd en zuchtte. Een paar honderd meter verder stopte de auto en sprong er een man uit. Hij stapte op een voetganger af en bedreigde hem met een wapen. De dader rukte aan het koffertje dat de man droeg, maar die laatste wilde het duidelijk niet afgeven. Toen schoot de overvaller op de man, die terstond neerviel en

het koffertje losliet. De Cruyenaere was de plaats intussen al flink genaderd, trok zijn revolver en zakte op één knie. Luid en duidelijk riep hij:

‘Politie! Laat het wapen vallen en steek de handen in de lucht.’

De man draaide zich naar De Cruyenaere en vuurde een paar keer. Cyriel, die heel laag zat en de dader in het vizier had, schoot tweemaal terug. Met succes, want de man viel languit op het trottoir, het gestolen koffertje naast hem. De Cruyenaere sprong recht en liep naar de auto, die met gierende banden vertrok. Cyriel schoot zijn revolver leeg op het vluchtende voertuig. Hij zag hoe het kofferdeksel openvloog, de auto het plein voor het Justitiepaleis opdraaide en verder reed in de richting van de Louizalaan.

Nu hij zijn gehoor enigszins terugkreeg na het vuurgevecht, hoorde hij het geroep en het gehuil van de omstaanders. De Cruyenaere stak zijn revolver in de holster en haastte zich naar de slachtoffers. De overvallen man was in de buikstreek getroffen, maar leefde nog.

‘Het koffertje?’ stamelde hij.

Cyriel keek rond en zag het koffertje niet ver van de overvaller liggen. Hij liep erheen, nam het op en gaf het aan het slachtoffer.

‘Dank u.’

Nu keek hij naar de dader. De Cruyenaere had hem tweemaal in de hartstreek geraakt. De man was op slag dood geweest. Plots werd hij omsingeld door een vijftal agenten die hun wapen op hem richtten.

‘Handen omhoog. Niet bewegen.’

Cyriel schrok en deed wat hem gevraagd werd.

‘Ik ben officier van de politie van het parket,’ zei hij en haalde zijn penning tevoorschijn.

‘Verschoning, meneer,’ zei de hoofdinspecteur en salueerde. ‘De omstaanders hebben u aangewezen als de schutter.’

‘Ik heb ook geschoten. Op de overvaller,’ en hij wees naar de gedode man.

‘Wat is er dan gebeurd?’ vroeg de onderofficier.

‘Een poging tot gewapende overval,’ antwoordde De Cruyenaere. ‘Ik moet nu even telefoneren.’

‘Zeker, meneer.’

Cyriel haastte zich om zijn lederen tas op te rapen en stapte een apotheek binnen.

‘Heeft u een telefoon?’ vroeg hij en toonde zijn penning.

De apotheker leidde hem naar achter en wees het toestel aan.

‘Er ligt een gewonde man op het trottoir. Misschien kan u helpen met verband.’

‘Jazeker.’

Cyriel nam de hoorn van de haak en vroeg om doorverbonden te worden met het Justitiepaleis.

‘Palais de Justice.’

‘Marieke, het is Cyriel. Verbind mij onmiddellijk door met meneer Pynaert. Het is heel dringend.’

‘Zeker, Cyrieleke.’

Na enkele ogenblikken kreeg De Cruyenaere Pynaert aan de lijn.

‘Ja, Cyriel?’

‘Lode, er is net een overval gepleegd in de Regentschapsstraat, een beetje hoger dan de Zavel. Het slachtoffer is zwaarwond en een van de daders heb ik doodgeschoten.’

‘Blijf daar. Wij komen eraan.’

De verbinding werd verbroken. Cyriel legde de hoorn op de haak en ging naar buiten. Ondertussen was er een ambulance aangekomen en De Cruyenaere zag dat die halt hield aan

de andere kant van de Regentschapsstraat. Hij floot op zijn vingers en deed teken dat het slachtoffer verder lag. De ambulanciers reageerden niet en Cyriel liep erheen.

‘Het is verderop gebeurd,’ riep hij.

‘Nee, hier is de vrouw die neergeschoten werd,’ antwoordde de ziekenbroeder.

De Cruyenaere zag nu inderdaad een vrouw die in de arm en de borst was geraakt. Langzamerhand begon het hem te dagen. Hij had geknield om de dader goed in het vizier te krijgen en toen hij riep, had de dader gevuurd. De kogels waren over hem heen gegaan en hadden de vrouw verderop getroffen. Cyriel zag een klein meisje huilen, dat werd tegengehouden door een oudere dame. Het meisje riep onophoudelijk ‘mama, mama’.

‘Is dat haar kind?’ vroeg hij.

‘Ik vermoed het,’ antwoordde de dame. ‘Ze zat bij haar toen we de vrouw aantroffen.’

‘Er ligt nog een ander slachtoffer iets verderop en dat meisje moet mee met de moeder. Is dat mogelijk?’ vroeg hij aan de ambulancier.

‘Ja, we kunnen twee personen vervoeren, het kind kan vooraan zitten, want een ziekenbroeder zit achteraan.’

‘Vooruit dan.’

De dame werd ingeladen en de ambulance reed naar het volgende slachtoffer. Ondertussen was Pynaert toegekomen met de inspecteurs. De ambulanciers laadden ook de man in en vertrokken.

De Veuster was druk in de weer met het nemen van foto's. Polle Vandenbosch en Lode Pynaert stapten op De Cruyenaere af, terwijl de overige inspecteurs getuigen van de feiten zochten en hen ondervroegen.

‘Gaat het?’ vroeg Pynaert.

‘Ja, ja,’ antwoordde De Cruyenaere nog enigszins onder de indruk van de gebeurtenissen.

‘Polle,’ zei Pynaert, ‘rij naar het Justitiepaleis en ga naar de Lavergnies. Vertel hem dat Cyriel een overvaller heeft doodgeschoten en dat er een afstapping moet gebeuren. Hij zal het wel begrijpen.’

‘In orde, chef,’ antwoordde Vandenbossch en vertrok onmiddellijk.

‘Hij wou mij neerschieten, Lode,’ zei De Cruyenaere. ‘Had ik niet geknield, dan lag ik op het trottoir in plaats van dat krapuul.’

‘Rustig maar,’ antwoordde Lode. ‘Je hebt goed gehandeld.’

‘Toch heb ik niet kunnen voorkomen dat die vrouw werd neergeschoten.’

‘Dat kon je niet voorkomen, Cyriel. Je hebt ervoor gezorgd dat er geen verdere slachtoffers zijn gevallen door de dader neer te schieten.’

‘Als je het zo bekijkt.’

‘Ja, zo moet je het bekijken.’

Een klein halfuur later kwam Polle terug.

‘De Lavergnies heeft zich laten vorderen, chef. Hij stapt onmiddellijk af met de substituut.’

‘Deed hij niet moeilijk?’ vroeg Pynaert.

‘Hij was wel enigszins verbaasd, maar hij zei dat hij de zaak zou nemen.’

‘Heb je niet op hen gewacht?’

‘Nee, ze zouden te voet komen.’

‘Ah ja, dat is dan goed.’

Pynaert vermoedde dat de onderzoeksrechter graag even een luchtje wou scheppen en daarom te voet kwam. Hij zou zich ongetwijfeld laten terugvoeren.

Lode riep de inspecteurs bij zich en vroeg hun wat het

buurtonderzoek intussen had opgeleverd. De meeste getuigen hadden weinig of niets gezien, maar over één zaak was iedereen het eens: Cyriel had geschoten. Dat de overvaller eerst had geschoten kon niemand bevestigen, want het was allemaal heel snel gegaan.

Jean-Philippe de Lavergnies, Thomas de Montarcelles en de griffier van de Lavergnies kwamen aangestapt.

‘Meneer de hoofdcommissaris, heren,’ begroette de onderzoeksrechter de aanwezigen. ‘Kan er mij iemand uitleggen wat er gebeurd is?’

‘Ik denk, meneer de rechter, dat het beter zou zijn als we onmiddellijk een wedersamenstelling hielden. Ik heb de nodige inspecteurs die kunnen invallen voor de protagonisten en we hebben de voertuigen en het politiepersoneel in uniform ter beschikking om de Regentschapsstraat vrij te maken van alle verkeer en voetgangers,’ zei Pynaert.

‘Dat lijkt mij een pertinent voorstel,’ antwoordde de onderzoeksrechter. ‘Laten we meteen beginnen.’

Pynaert gaf de nodige bevelen en binnen de kortste keren was de straat vrijgemaakt. Een inspecteur nam de rol van de neergeschoten vrouw op zich en positioneerde zich waar er bloedsporen waren gevonden; ook Cyriel nam zijn plaats in. Grootjans werd aangeduid om het slachtoffer te spelen. Toen iedereen klaar was, vertrok de auto met Van Assche aan het stuur en Pierre De Smet naast hem. Van Assche deed precies wat hem was verteld door De Cruyenaere. Hij stopte ter hoogte van Grootjans en De Smet sprong uit de auto om het koffertje te stelen, dat was verwisseld met de lederen tas van Cyriel. De Smet trok zijn wapen en deed alsof hij Grootjans neerschoot. De Cruyenaere knielde en riep: ‘Politie! Wapen laten vallen en handen omhoog.’ De Smet draaide zich om en deed alsof hij opnieuw schoot. Ook De Cruyenaere deed alsof hij schoot en

De Smet liet zich vallen. Ook De Backer, die de rol van de vrouw speelde, lag op de grond. Toen De Veuster de hele scene op de gevoelige plaat had vastgelegd, riep de onderzoeksrechter iedereen bij zich.

‘Dank u wel, heren, voor deze reconstructie. Die was zeer instructief, want hieruit blijkt duidelijk dat meneer De Cruyenaere gehandeld heeft uit wettige zelfverdediging. Meneer Pynaert, uw dienst voert het onderzoek naar de gevluchte dader en neemt de identificatie van de neergeschoten dader voor zijn rekening. Verder wens ik geïnformeerd te worden over de toestand van de slachtoffers.’

‘Daar zorg ik voor, meneer,’ antwoordde Pynaert.

‘Meneer de substituut, heeft u nog vragen?’

‘Nee, meneer de onderzoeksrechter. Alles lijkt me duidelijk en ik sluit me aan bij uw vaststellingen.’

‘Dan zijn we hier klaar. Ik verwacht zo snel mogelijk de eerste processen-verbaal,’ besloot de Lavergnies. ‘Laat het lichaam overbrengen naar het mortuarium. Ik ga geen obductie vorderen: we kennen immers de omstandigheden en de doodsoorzaak. De familie mag erover beschikken, zo niet wordt het een begrafenis op kosten van de stad Brussel.’

De magistraten namen afscheid en vertrokken naar het Justitiepaleis.

‘Dat weten we dan ook weer,’ zei Lode. ‘Vooruit mannen, aan het werk.’

‘Jean-Philippe was zo formeel en zakelijk, helemaal niet vriendelijk,’ zei De Cruyenaere.

‘Wat wil je? Hij had zijn waakhond bij. De Montarcelles is een substituut die zetelt in de tuchtcommissie. Daarom hield Jean-Philippe afstand. Hij wou niet bevooroordeeld overkomen.’

‘Oh, daarom,’ antwoordde Cyriel.